

**МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра менеджменту охорони здоров'я

**Силабус навчальної дисципліни
«Організаційна психологія в закладах охорони здоров'я»**

Обсяг навчальної дисципліни	Загальна кількість годин на дисципліну: 90 годин, 3 кредити ЄКТС. 1 рік навчання
Дні, час, місце проведення навчальної дисципліни	За розкладом занять. Кафедра менеджменту охорони здоров'я. Одеса, вул. Пастера, 2а.
Викладач(-і)	доцент кафедри, к.псих. н. Пивоварчик Ірина Михайлівна
Контактна інформація	Довідки за телефонами: Кусик Наталія Львівна, к.е.н., доц., відповідальна за навчально-методичну роботу кафедри 067-728-56-12 E-mail: nataliia.kusyk@onmedu.edu.ua Лаборант кафедри E-mail: moz@onmedu.edu.ua Очні консультації: з 14.00 до 16.00 кожного четверга Онлайн - консультації: з 16.00 до 18.00 кожного четверга. Посилання на онлайн - консультацію надається кожній групі під час занять окремо.

КОМУНІКАЦІЯ

Комунікація зі здобувачами буде здійснюватися аудиторно (очно).

Під час дистанційного навчання комунікація здійснюється через платформу Microsoft Teams, а також через листування електронною поштою, месенджери Viber (через створені у Viber групи для кожної групи, окремо через старосту групи).

АНОТАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Предметом вивчення дисципліни "Організаційна психологія в закладах охорони здоров'я" є психологічні закономірності функціонування особистості, групи та організації в системі охорони здоров'я, а також механізми їх взаємодії в контексті надання медичної допомоги.

Мета дисципліни: формування у здобувачів освіти системних знань про психологічні закономірності функціонування медичних організацій та практичних компетенцій з ефективного управління людськими ресурсами в закладах охорони здоров'я для оптимізації лікувального процесу та забезпечення психологічного благополуччя медичного персоналу.

Завдання дисципліни:

1. Сформувати розуміння специфіки організаційно-психологічних процесів у медичних закладах
2. Розкрити психологічні особливості професійної діяльності медичних працівників
3. Проаналізувати сучасні теорії мотивації та лідерства в контексті медицини
4. Вивчити механізми формування організаційної культури в закладах охорони здоров'я
5. Навчити методам діагностики організаційно-психологічних проблем у медичних установах

**МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра менеджменту охорони здоров'я

6. Розвинути навички ефективної комунікації та командної роботи в медичному середовищі
7. Сформувати вміння управляти конфліктами та стресовими ситуаціями
8. Підготувати до впровадження програм підтримки психологічного благополуччя персоналу
9. Навчити розробляти стратегії організаційного розвитку медичних закладів

Очікувані результати:

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен

Знати:

- Основні теорії та концепції організаційної психології, адаптовані до специфіки медичної сфери
- Психологічні закономірності індивідуальної поведінки медичного персоналу в організаційному контексті
- Особливості групової динаміки в медичних командах та міждисциплінарних колективах
- Принципи організаційної культури та клімату в закладах охорони здоров'я
- Теоретичні засади лідерства та управління в медичних організаціях
- Особливості професійного стресу та механізми розвитку професійного вигорання у медичних працівників
- Психологічні аспекти якості медичної допомоги та безпеки пацієнтів
- Етичні та деонтологічні принципи в організаційному контексті медицини
- Специфіку комунікативних процесів у системі "лікар-пацієнт-організація"
- Психологічні особливості різних категорій медичного персоналу (лікарі, медсестри, молодший персонал)

Вміти:

- Виявляти дисфункціональні процеси в медичних командах та організаціях
- Аналізувати ефективність комунікативних процесів у медичному середовищі
- Досліджувати задоволеність персоналу умовами праці та організаційним середовищем
- Розробляти та впроваджувати програми профілактики професійного вигорання
- Супроводжувати процеси організаційних змін та адаптації персоналу
- Планувати та організовувати роботу з розвитку людських ресурсів у медичних закладах
- Ефективно спілкуватися з різними категоріями медичного персоналу
- Прогнозувати тенденції розвитку організаційної психології в медичній сфері

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Форми і методи навчання

Дисципліна буде викладатися у формі лекцій; практичних занять; організації самостійної роботи здобувача.

Методи навчання.

Лекція.

Практичні заняття: словесні методи: бесіда, пояснення, дискусія, обговорення проблемних ситуацій; наочні методи: ілюстрація (у тому числі мультимедійні презентації); практичні методи: виконання тестових завдань, вирішення ситуаційних завдань.

Самостійна робота: самостійна робота з рекомендованою основною та додатковою літературою, з електронними інформаційними ресурсами, підготовка до практичних занять; самостійне виконання індивідуального завдання, підготовка доповіді та презентації для захисту індивідуального завдання.

Кафедра менеджменту охорони здоров'я

Зміст навчальної дисципліни:

Тема 1: Вступ до організаційної психології у сфері охорони здоров'я

Предмет, завдання та методи організаційної психології. Специфіка організаційної психології в медичних закладах. Історія розвитку організаційної психології у сфері охорони здоров'я. Сучасні тенденції розвитку медичних організацій.

Тема 2: Організаційна структура закладів охорони здоров'я

Типи та моделі організаційних структур медичних закладів. Особливості управління в різних типах медичних установ. Взаємозв'язок між структурою організації та її ефективністю. Реформування структури медичних закладів в умовах змін.

Тема 3: Лідерство та управління в медичних організаціях

Теорії лідерства в контексті медичних закладів. Стилі керівництва та їх вплив на персонал. Формування ефективної управлінської команди. Прийняття рішень в умовах невизначеності та кризових ситуацій.

Тема 4: Організаційна культура в закладах охорони здоров'я

Поняття та структура організаційної культури. Діагностика та зміна організаційної культури. Вплив культурних факторів на якість медичної допомоги. Етичні аспекти організаційної культури в медицині.

Тема 5: Командна робота та міжпрофесійна взаємодія

Формування ефективних медичних команд. Комунікація між різними медичними спеціалістами. Управління конфліктами в медичних колективах. Розвиток колаборативної практики в охороні здоров'я.

Тема 6: Професійне вигорання та стрес-менеджмент у медичних працівників

Фактори ризику професійного вигорання у сфері охорони здоров'я. Діагностика та профілактика професійного стресу. Програми підтримки психологічного благополуччя медичних працівників. Організаційні стратегії зниження професійного стресу.

Тема 7: Організаційні зміни та інновації в закладах охорони здоров'я

Управління організаційними змінами в медичних закладах. Психологічні аспекти впровадження інновацій. Подолання опору змінам у медичних колективах. Цифрова трансформація та її вплив на організаційні процеси.

Тема 8: Психологія взаємодії з пацієнтами

Пацієнт-орієнтований підхід в організації роботи медичних закладів. Управління досвідом пацієнтів та забезпечення якості медичних послуг. Психологічні аспекти комунікації з пацієнтами різних категорій. Організаційні фактори задоволеності пацієнтів.

Тема 9: Стратегічний розвиток та психологічна безпека в медичних організаціях

Формування стратегії розвитку закладів охорони здоров'я. Оцінка ефективності організаційних втручань. Створення психологічно безпечного середовища для працівників і пацієнтів. Підготовка медичних організацій до кризових ситуацій та пандемій.

Перелік рекомендованої літератури:

Основна:

1. Базика Є. Л. Основи організаційної психології: курс лекцій / Є. Л. Базика ; Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, Ф-т психології та соціальної роботи. – Одеса : ОНУ, 2023. – 150 с.
2. Бочелюк В. Й., Пучина О. В. Організаційна психологія на підприємстві. – Київ : Центр учбової літератури, 2020. – 272 с.

Кафедра менеджменту охорони здоров'я

3. Жаліло Л. І. Система охорони здоров'я: структурні реформи та управління змінами. – Київ : НІСД, 2018. – 112 с.
4. Карамушка Л. Тренінг розвитку продуктивних копінг-стратегій в контексті забезпечення психологічного здоров'я та благополуччя освітнього персоналу в умовах війни / Людмила Карамушка // Організаційна психологія. Економічна психологія. – 2024. – № 1 (31). – С. 23. – DOI: <https://doi.org/10.31108/2.2024.1.31.2>.
5. Кисіль З. Р., Швець Д. В. Психологія управління: навчальний посібник у схемах, таблицях, коментарях. – Одеса : Видавництво ОДУВС, 2023. – 208 с.
6. Кичко І. А., Овчарук В. А. Організація та управління в охороні здоров'я. – Київ : Медицина, 2019. – 240 с.
7. Литвиненко О. Д., Родченкова І. В., Завацька Н. Є., Попович І. С., Федорова О. В. Динамічність соціально-психологічних конструктів смисложиттєвих орієнтацій та самоактуалізації особистості в управлінській діяльності // Теоретичні і прикладні проблеми психології та соціальної роботи. – 2024. – С. 49.
8. Lytvynenko O., Lytvynenko K., Robul Y., Bokshan H., Popovych I. Marketing in the digital age: cultural values as agents of socially responsible marketing in the digital economy // Amazonia Investiga. – 2023. – Vol. 12, No. 62. – P. 45–55.
9. Слабкий Г. О., Знаменська М. А. Теорія та практика управління закладами охорони здоров'я. – Київ : Здоров'я, 2020. – 304 с.
10. Чубіна Т. Д., Дмитренко М. Й. Організаційна психологія: навчальний посібник. – Черкаси : ЧПБ, 2024. – 172 с.

Додаткова:

1. Borkowski N., Meese K. A. Organizational Behavior in Health Care. – Burlington, MA : Jones & Bartlett Learning, 2020. – 406 с. – ISBN 978-1284183245.
2. Гуцуляк Н. П. Теоретичні та практичні аспекти психології управління в розвитку сучасного менеджменту / Н. П. Гуцуляк // Секція 3. Відновлення соціально-економічної системи України у повоєнний час: управлінські практики, механізми забезпечення, міжнародне партнерство : матеріали конференції (10 грудня 2024 р.) / Донецький національний університет імені Василя Стуса. – 2024.
3. Карамушка Л. М., Креденцер О. В., Терещенко К. В., Лагодзінська В. І., Івкін В. М., Ковальчук О. С. Методики дослідження психічного здоров'я та благополуччя персоналу організацій : психологічний практикум / за ред. Л. М. Карамушки. – Київ : Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України, 2023. – 76 с.
4. Карамушка Л. М., Снігур Ю. С. Психологія вибору копінг-стратегії керівниками освітніх організацій : монографія. – Київ : Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України, 2024. – 188 с.
5. Карамушка Т., Карамушка Л. Професійне вигорання персоналу реабілітаційних центрів для поранених військових: вплив освітньо-професійних характеристик персоналу // Організаційна психологія. Економічна психологія. – 2025. – Т. 34, № 1. – С. 20–31. – DOI: <https://doi.org/10.31108/2.2025.1.34.2>.
6. Longest Jr B. B., Darr K. J. Managing Health Services Organizations and Systems (MHSOS). – Sudbury, MA : Health Professions Press, Inc., 2014. – 752 с.
7. Любецька М. М. Психологічні аспекти характеристики керівника, що мають вплив на прийняття управлінських рішень // Інвестиції: практика та досвід. – 2020. – № 17–18. – С. 91–95. – DOI: 10.32702/2306-6814.2020.17-18.91.
8. McConnell C. R. The Effective Health Care Supervisor. – Burlington, MA : Jones & Bartlett Learning, 2018. – 542 с. – ISBN 978-1284149449.
9. Молчанова А. О., Воляник І. В., Кондратьєва В. П. Організаційна поведінка : навч. посіб.

**МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра менеджменту охорони здоров'я

- / за наук. ред. А. О. Молчанової. – Івано-Франківськ : Лілея-НВ, 2015. – 176 с.
10. Орбан-Лембрик Л. Е. Психологія організацій : посібник. – Київ : Академвидав, 2013. – 568 с.
 11. Прищак М. Д., Лесько О. Й. Психологія управління в організації : навчальний посібник. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Вінниця, 2016. – 150 с.
 12. Психологія організацій (конспект лекцій) : навч. посіб. для студентів усіх форм навчання, галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки», спеціальності 053 «Психологія» / уклад. Є. Л. Базики. – Миколаїв, 2018. – 176 с.
 13. Shortell S. M., Kaluzny A. D. Health Care Management: Organization Design and Behavior. – [s.l.] : Cengage Learning, [рік не вказано]. – [обсяг не вказано].
 14. Свидрук І. І., Осік Ю. І. Креативний менеджмент : навчальний посібник. – Алма-Ата : Бастау, 2017. – 360 с.
 15. Трут О. О. Теоретико-методологічні засади управління результативністю організації : монографія. – Львів : ЛТЕУ, 2018. – 420 с.
 16. Цимбалюк І. М. Психологія організацій : навч. посіб. – Київ : ВД «Професіонал», 2008. – 624 с.

Інформаційні ресурси:

1. Журнал "Український медичний часопис" Режим доступу: <https://umj.com.ua/uk>
2. Журнал "Главный врач" Режим доступу: <https://panor.ru/magazines/glavvrach.html>
3. Журнал "Медичні перспективи" Режим доступу: <https://medpers.dmu.edu.ua/uk/>
4. Healthcare Management Forum Режим доступу: <https://journals.sagepub.com/home/HMF>
5. International Journal of Healthcare Management <https://www.tandfonline.com/journals/yjhm20>
6. BMC Health Services Research Режим доступу: <https://bmchealthservres.biomedcentral.com/>
7. Social Science & Medicine Режим доступу: <https://www.sciencedirect.com/journal/social-science-and-medicine>.

ОЦІНЮВАННЯ

Форми і методи поточного контролю:

- усний контроль: індивідуальне опитування за питаннями відповідної теми;
- письмовий контроль: оцінювання розв'язання ситуаційних завдань, оцінювання виконання індивідуального завдання;
- тестовий контроль: оцінювання виконання тестових завдань за темами.

Критерії поточного оцінювання на практичному занятті

Оцінка	Критерії оцінювання
Відмінно «5»	Здобувач бере активну участь на занятті; демонструє глибокі знання, дає повні та детальні відповіді на запитання; бере активну участь у обговоренні проблемних ситуацій, користується додатковою навчально-методичною та науковою літературою; вміє сформулювати своє ставлення до певної проблеми; висловлює власні міркування, наводить доцільні приклади; вміє знаходити найбільш адекватні форми розв'язання суперечностей. Тестові завдання виконані в повному обсязі, всі 100% відповідей на запитання є правильними, відповіді на відкриті питання – повні та обґрунтовані. Здобувач вільно вирішує ситуаційні завдання, впевнено демонструє практичні навички за темою заняття та вірно інтерпретує отримані дані, висловлює власну

**МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра менеджменту охорони здоров'я

	креативну думку з теми завдання, демонструє творче мислення.
Добре «4»	Здобувач бере участь на занятті; добре володіє матеріалом; демонструє необхідні знання, але дає відповіді на запитання з деякими помилками; бере участь у обговоренні проблемних ситуацій, користується основною навчально-методичною та науковою літературою; висловлює власну думку з теми заняття. Тестові завдання виконані в повному обсязі, не менш ніж 70% відповідей на запитання є правильними, відповіді на відкриті питання - загалом правильні, проте наявні деякі помилки у визначеннях. Здобувач вірно вирішує ситуаційні завдання, але допускає незначні неточності та демонструє більш стандартизовані практичні навички за темою заняття при вірній інтерпретації отриманих даних, висловлює власну думку з теми завдання, демонструє критичне мислення.
Задовільно «3»	Здобувач іноді бере участь на занятті; частково виступає і задає питання; допускає помилки під час відповідей на запитання; показує пасивну роботу на практичних заняттях; показує фрагментарні знання понятійного апарату і літературних джерел. Тестування виконано в повному обсязі, не менш ніж 50% відповідей є правильними, відповіді на відкриті питання - не логічні, з явними суттєвими помилками у визначеннях. Здобувач не достатньо володіє матеріалом для вирішення ситуаційних завдань, невпевнено демонструє практичні навички за темою заняття та інтерпретує отримані дані з суттєвими помилками, не висловлює свою думку з теми ситуаційного завдання.
Незадовільно «2»	Здобувач не бере участь на занятті, є лише спостерігачем; ніколи не виступає і не задає питання, незацікавлений у вивченні матеріалу; дає неправильні відповіді на запитання, показує незадовільне знання понятійного апарату і літературних джерел. Тестування не виконано. Ситуаційне завдання не виконано.

Форми і методи підсумкового контролю: іспит.

Здобувач допускається до іспиту, якщо він виконав усі завдання робочої програми навчальної дисципліни, приймав активну участь у практичних заняттях, виконав та захистив індивідуальне завдання та має середню поточну оцінку не менше ніж 3,0 і не має академічної заборгованості.

Здобувачі заочної форми навчання допускаються до участі в екзаменаційній сесії, якщо вони не мають заборгованості за попередній семестр і до початку екзаменаційної сесії виконали види робіт, передбачені робочою програмою навчальної дисципліни (виконання індивідуального завдання).

Зміст і структура екзаменаційних білетів визначаються рішенням кафедри менеджменту охорони здоров'я ОНМедУ.

Оцінка за іспит є середньоарифметичною за всіма складовими за традиційною чотирибальною шкалою і має величину, яка округлюється за методом статистики з одним десятковим знаком після коми.

САМОСТІЙНА РОБОТА ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Самостійна робота:

- самостійна робота з рекомендованою основною та додатковою літературою, з

**МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра менеджменту охорони здоров'я

- електронними інформаційними ресурсами, підготовка до практичних занять;
- самостійне виконання індивідуального завдання, підготовка презентації для захисту індивідуального завдання.

ПОЛІТИКА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Політика щодо дедлайнів та перескладання:

- Пропуски занять з неповажних причин відпрацьовуються за розкладом черговому викладачу.
- Пропуски з поважних причин відпрацьовуються за індивідуальним графіком з дозволу деканату.

Політика щодо академічної доброчесності:

Обов'язковим є дотримання академічної доброчесності здобувачами, а саме:

- самостійне виконання всіх видів робіт, завдань, форм контролю, передбачених робочою програмою даної навчальної дисципліни;
- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

Неприйнятними у навчальній діяльності для учасників освітнього процесу є:

- використання родинних або службових зв'язків для отримання позитивної або вищої оцінки під час здійснення будь-якої форми контролю результатів навчання або переваг у науковій роботі;
- використання під час контрольних заходів заборонених допоміжних матеріалів або технічних засобів (шпаргалок, конспектів, мікро-навушників, телефонів, смартфонів, планшетів тощо);
- проходження процедур контролю результатів навчання підставними особами.

За порушення академічної доброчесності здобувачі освіти можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності:

- зниження результатів оцінювання індивідуального опитування, виконання тестових завдань, оцінки за розв'язання ситуаційних завдань, виконання індивідуального завдання, заліку тощо;
- повторне проходження оцінювання (тестових завдань, ситуаційних завдань, індивідуального завдання, заліку тощо);
- призначення додаткових контрольних заходів (додаткові ситуаційні завдання, індивідуальні завдання, тести тощо);
- проведення додаткової перевірки інших робіт авторства порушника.

Політика щодо відвідування та запізнь:

Стан здоров'я: здобувачі хворі на гострі інфекційні захворювання, у тому числі на респіраторні хвороби, до заняття не допускаються. Запізнення на заняття – не припустимі. Здобувач, який спізнився на заняття, може бути на ньому присутній, але якщо в журналі викладач поставив «нб», він повинен його відпрацювати у загальному порядку.

Використання мобільних пристроїв:

Використання будь-яких мобільних пристроїв заборонено. При порушенні даного пункту здобувач має покинути заняття та в журналі викладач ставить «нб», яку він повинен відпрацювати у загальному порядку.

Мобільні пристрої можуть бути застосовані здобувачами з дозволу викладача, якщо

**МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра менеджменту охорони здоров'я

вони потрібні для виконання завдання.

Поведінка в аудиторії:

Поведінка здобувачів та викладачів в аудиторіях має бути робочою та спокійною, суворо відповідати правилам, встановленим Положенням про академічну доброчесність та етику академічних взаємин в Одеському національному медичному університеті, у відповідності до Кодексу академічної етики та взаємин університетської спільноти Одеського національного медичного університету, Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату у науково-дослідній та освітній роботі здобувачів вищої освіти, науковців та викладачів Одеського національного медичного університету.